

Европейски съюз
Кохезионен фонд

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“**

Решения за
по-добър живот

**Проект на Национални приоритети за
управлението на риска от наводнения**

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Въведение

Националните приоритети са изведени чрез анализи и синтез на постановки от основните национални стратегически документи, определящи политиката за защита от природни бедствия и по-конкретно от наводнения. Интерес в това отношение представлява Националната стратегия за защита при бедствия. Информация за приоритетите се съдържа и в действащата Националната програма за защита при бедствия. Съгласуването на всички планове и програми с приоритетите на Правителството е от съществено значение, като се има предвид, че Министерството на финансите отпуска публични средства като се съобразява с тях.

Определящи за избора на конкретни мерки за борба срещу наводненията са националните приоритети и цели. Тяхната реализация е определяща за избора на конкретни мерки от каталога. Така че изборът на една мярка се определя от ефекта, който се очаква тя да окаже по категории: „Човешкото здраве”, „Стопанска дейност”, „Околна среда” и „Културно наследство”, като същевременно стремежът трябва да бъде избягване на нови рискове, намаляване на съществуващите рискове, подобряване на издръжливостта и повишаване на информираността.

При конструиране на националните приоритети и на взаимовръзките им със средствата за постигането им се изхожда от следната йерархична верига: Приоритети-цели (действия)-мерки. По този начин за постигане на всеки приоритет е разработена система от действия (цели), които биха се изпълнили чрез подходящ набор от мерки, предвидени в Националния каталог.

Съгласно изискванията на Директивата относно оценката и риска от наводнения 2007/60/ЕО и Закона за водите, по съответната Методика, бяха определяне рисковите райони (РЗПРН). За целта също бяха използвани категории (човешко здраве, стопанска дейност, околна среда и културно наследство) и критерии към тях (11 броя) със съответните прагове (три степени на риска - нисък, среден и висок).

За да се намали риска, което е основната задача на ПУРН и програмите към тях, е логично да има действия именно по тези приоритети. За това сме предложили подход при които действията са насочени за изпълнение на приоритетите. Считаме за правилно прогреса (намаляването на риска) да се оценява именно по категориите и критериите, по който той е бил определен като значим. В случая под „действие” трябва да се разбира група еднотипни мерки, които са насочени за постигане на дадена цел.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Добавен е още един приоритет (категория) за подобрен административен капацитет за посрещане предизвикателствата на наводненията.

В табличната форма са посочени националните приоритети и примерни действия за постигане на целите. Като илюстрация, в частта показваща взаимовръзката на приоритетите и действията, на този етап от изпълнение на поръчката се вижда как всяка от мярка в каталога е отнесена към определен приоритет и дейности.

Тука е мястото да се подчертае условността на така представеното, тъй като за всеки конкретен РЗПРН, предвид неговата специфика, ще има поставена цел(и), които ще се постигнат с изпълнението на набор от мерки. Също така е необходимо да се прави разграничение между различните типове наводнения и природните условия които съпътстват проблема. Има значителна разлика между внезапните наводнения в горните части на басейна, където намаляването на риска изисква редица иновативни решения в малък мащаб и наводненията в долното течение, където времето за предупреждение и трайността на наводненията са по-големи и могат да се приложат мерки от по-голям мащаб.

1. Национални приоритети и действия/цели

След задълбочени проучвания, извършване на сравнителни анализи, диагностика на състоянието на системите за УРН в страната, провеждане на консултации и обсъждания се постигна обединение около следната система от национални приоритети и действия/цели:

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Приоритет 1: Опазване на човешкия живот и на общественото здраве

Действие (Цел) 1.1.: Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения	Действие (Цел) 1.2.: Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии	Действие (Цел) 1.3.: Възстановяване на нормалните условия за живот	Действие (Цел) 1.4.: Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура
---	--	---	--

Приоритет 2: По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса

Действие (Цел) 2.1.: Подобряване на защитата на обекти от техническата инфраструктура	Действие (Цел) 2.2.: Подобряване на защитата на значими стопански и културно-исторически обекти
--	--

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

Приоритет 3: Повишаване защитата на околната среда

Действие (Цел) 3.1.: Подобряване на защитата на канализационните системи	Действие (Цел) 3.2.: Подобряване на защитата на индустриалните обекти (основно IPPC и SEVESO обекти)	Действие (Цел) 3.3.: Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитени територии и защитени зони	Действие (Цел) 3.4.: Подобряване на водозадържащата способност на земеделски, горски и крайречни територии
--	--	---	--

Приоритет 4: Подобряване подготвеността и реакциите на населението

Действие (Цел) 4.1.: Повишаване на подготвеността на населението за наводнения	Действие (Цел) 4.2.: Подобряване на реакциите на населението при наводнения
--	---

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Приоритет 5: Подобряване на административния капацитет за УРН

Действие (Цел) 5.1.: Създаване на съвременна нормативната уредба за устройственото планиране на териториите и УРН	Действие (Цел) 5.2.: Осигуряване на оперативна информация за УРН	Действие (Цел) 5.3.: Повишаване на квалификацията на персонала, ангажиран с УРН	Действие (Цел) 5.4.: Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн	Действие (Цел) 5.5.: Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции при наводнения
--	---	--	--	---

Така изведената система от приоритети и действия съответства на чуждестранния опит и същевременно отразява българската специфика и проблеми. Така например във френската стратегия за управление на риска от наводнения са изведени три цели, които отговарят на четири предизвикателства (вж. Ministère de l'Écologie, du Développement Durable et de l'Énergie, 2014). Тези цели са следните:

- Повишаване сигурността на изложеното на опасност население
- Бързо стабилизиране и намаляване в средносрочен порядък на разходите от щети, причинени от наводнения
- Рязко намаляване на срока за завръщане към нормален живот на засегнатите от наводнения територии.

Четири предизвикателства, които пораждат изведените цели са следните:

- Развитие на управлението и овладяване на съоръженията
- Устойчиво развитие на териториите
- По-добро познаване за по-добро управление
- Научване как да се живее с наводнения.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

В следващото изложение е направено кратко представяне на приоритетите и съответните им действия/цели.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

2. Приоритет 1: Опазване на човешкото здраве

Действие 1.1. *Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения*

Действието ще има най-голям ефект в най-гъсто населените места, там където има струпване на хора.

Основна част от населението и ресурсите са разположени в големи урбанизирани зони, затова защитните съоръжения трябва да бъдат насочени именно към тези зони.

В населените места наводненията не винаги са следствие от преливането на реките. Често причината са интензивни дъждове, съчетани с некачествена или с недостатъчен капацитет канализация. За това мерките за отводняване на градските територии са част от настоящото действие.

От друга страна, по-добър резултат ще дадат действията в равнинните райони в сравнение с планинските, предвид по-бавното покачване на нивото и повечето време за реакция. Това трябва да се има предвид при действията (групиране на мерките) за съответния РЗПРН.

Хората, които са направили своя избор да живеят в близост до водата, трябва да са наясно и за риска който поемат и трябва да предприемат собствени действия за самозащита.

Спасяването на човешкия живот е основна задача държавата и обществото и затова поставяме това действия като основно.

Действие 1.2. *Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии.*

Наводненията са често срещани природни бедствия, които могат да нанесат огромни щети, тъй като засягат в повечето случаи и урбанизирани територии.

След продължителен, обилен дъжд, в дадена урбанизирана територия падналите водни маси не могат да се поемат от дъждоприемните оттоци. Евентуално съществуващите отводнителни и охранителни канали в отделните части на територията и наличните сухи дерета са предназначени за приемане на по-умерени количества повърхностните води трудно поемат интензивните валежи.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Много често, пълноводните потоци от интензивни дъждове се насочват по улиците, препълват канализацията и водата излиза над нивото на бордюрите.

В такива случаи е възможно наводняване на отделни райони от територията. При такива обстоятелства се наводняват приземните етажи, вода нахлува в мазета, сутерени и др. помещения, явяващи се под нивото на уличните платна.

Често пъти буйните водни потоци разрушават пътните и тротоарни платна, повдигат и изнасят асфалтовите и тротоарни настилки, извличат земни маси и с кал, тиня, инертни материали, строителни и битови отпадъци допълнително запушват канализационната мрежа. Затлачват се кюнетата на деретата и каналите и се заприщват водостоците, при което се затруднява отвеждането на водата и тя излиза извън коритата и наводнява ниските територии на урбанизираната територия.

В такива случаи е възможно наводняването на някои от автомобилните и пешеходни подлези, което води до блокиране на транспорта, автомобилни задръствания от загаснали автомобили. Водните потоци изнасят земни маси и др. инертни материали по пътищата, което затруднява или напълно възпрепятства движението и блокира трафика от превозни средства.

Действие 1.3. Възстановяване на нормалните условия за живот

Това са обектите за обществено питейно-битово водоснабдяване, кладенци и помпени станции, електро подстанции, газови компресорни станции, АГРС и др. Водоснабдяването е от първостепенно значение, следвано от електрозахранването на населените места.

Действията ще са ефективни в най-висока степен в урбанизираните територии.

Действие 1.4. Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура

Сградите на болници, общински администрации, полицейски и пожарни управления, училища, детски градини и други, са жизнено важни в бедствени ситуации. Колкото е по-голямо населеното място, толкова е по-голяма тяхната значимост. Особено внимание трябва да се обърне на тези сгради, които са единствени за дадено населено място или за голям район.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

Въпреки, че в случая целта е живота и здравето на хората, действието ще рефлектира и върху функционирането на администрацията, предприятията в сферата на услугите и икономическия сектор.

3. Приоритет 2: По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса

Действие 2.1. Подобряване на защитата на обекти от техническата инфраструктура

Критичната инфраструктура е сравнително ново понятие, но в настоящите действия се има предвид някои от елементите като: основни връзки с пътната и ж.п. инфраструктура, мостове, летища, пристанища и др. Особено внимание трябва да се насочи към потенциално опасните язовири над населените места.

Спирането, неизправно функциониране или разрушаване на тези елементи би имало сериозно негативно въздействие върху здравето и безопасността на населението, околната среда, националното стопанство или върху ефективното функциониране на държавното управление.

Действията ще са ефективни в урбанизираните в най-висока степен територии. Въпреки, че в случая целта е живота и здравето на хората, действието ще рефлектира и върху стопанската дейност, която е в пряка зависимост от доброто функциониране на критичната инфраструктура.

Действие 2.2. Подобряване на защитата на значими стопански и културно-исторически обекти

Това действие се отнася за две подкатегории: стопански обекти и културно-исторически обекти.

В първата подкатегория се включват заводските ТЕЦ, помпени станции, газо-компресорни и газо-разпределителни станции, електроподстанции, индустриални ж.п. гари и пристанища и др.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Особено важните за функциониране на индустрията обекти, отделни съоръжения и инсталации, трябва да бъдат обект на специално внимание не само в заливните зони, но и в тези разположени в близост до тях.

По правило тези обекти са в равнинни територии т.е. където наводненията са по-предсказуеми, има повече време за предупреждение, но тяхната продължителност е по-голяма.

Защитата на този вид обекти има и допълнителен ефект, тъй като в много случаи те охранават енергийно населените места. Също така с тяхната защита се предотвратява възможността за последващо замърсяване на околната среда с непредвидими последици.

Във втората подкатегория участват културно-историческите обекти.

За паметниците от ЮНЕСКО и такива с национално значение, трябва да се предвидят действия за защита, тъй като тези обекти на културно-историческото наследство могат да бъдат безвъзвратно унищожени в случай на наводнения. Трябва да се опази това богатство за бъдещите поколения.

Поради разнообразието на тези обекти не могат да се посочат локални особености. Действията трябва да са насочени към тяхната защита вкл. и за намаляване продължителността на заливане (на експозицията) с цел минимизиране на щетите.

4. Приоритет 3: Повишаване защитата на околната среда

Действие 3.1. Подобряване на защитата на канализационните системи

Градските канализационни системи - колектори и тръбопроводи, ПСОВ, КПС и заустващи колектори, подлежат на защита като значителен източник на замърсяване, вкл. и риск за човешкото здраве при спиране на работа и смесване на непречистените отпадъчни води с речните води. Наводненията имат сериозни последици за околната среда и човешкото здраве поради уязвимостта на малките източници за питейна вода и отходната канализация. Нарушенията във водопроводните и канализационните системи по време на бедствие, води до големи здравни и финансови рискове.

В някои от случаите на наводнения причините са в не добре работещата канализация. За това преразглеждане на оразмеряването, реконструкцията и разширението на обхвата на канализационните мрежи са от важно значение за населените места.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Трябва да бъдат взети предпазни мерки за предотвратяване на вредите по тези инфраструктури и да бъдат планирани алтернативни решения, които да гарантират водоснабдяването и функционирането на канализацията при авария.

По правило, ПСОВ и КПС се намират в ниските места, а заустващите колектори контактуват с водни обекти т.е. тези елементи на канализационната система са изключително уязвими.

Действие 3.2. Подобряване на защитата на индустриалните обекти (основно IPPC и SEVESO обекти)

IPPC и SEVESO предприятия, нефтозаводи и хранилища на петролни продукти, големи съоръжения, строежи и дейности с опасни вещества в РЗПРН трябва да бъдат не само обекти на разрешителен режим, а към тях трябва да се поставят завишени изисквания и да се провежда засилен контрол.

Този вид предприятия са значими и опасни източници на замърсяване в случай на наводнения с непредвидими последствия за околната среда и хората.

Като правило, тези предприятия се намират в равнините и са разположени в близост до големи водни обекти т.е. там където риска за наводнения е голям. Предвид голямата вреда и щети които могат да последват са необходими навременни и адекватни действия за защита.

Действие 3.3. Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитени територии и защитени зони

Водоизточниците, техните СОЗ и други зони (водите за къпане и чувствителните зони) за защита на водите, трябва да бъдат запазени като такива от първостепенна важност за хората и индустрията.

Тези зони са потенциално най-застрашени от наводнения, като такива имащи директна връзка с водите. Действията трябва да са насочени преди всичко към предотвратяване на пренос на замърсяване.

Зоните по ЗЗТ, влажните зони включени в Натура 2000 и др. от този вид са най-чувствителни към въздействие (замърсяване и унищожаване в случай на наводнения), поради което трябва да бъдат извършени действия за тяхното опазване за бъдещите поколения.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

Влажните зони и други ЗТ, съществуването на които зависи от водите, по правило са разположени във или контактуват с водни обекти. Като такива, те са потенциално застрашени в случай на наводнения и за тяхната защита трябва да има съответни действия.

Действие 3.4. Подобряване на водозадържащата способност на земеделски, горски и крайречни територии.

Европейската тенденция е: Повече място за реката – повече сигурност за хората. Всеки ретензионен обем и площ било тя земеделска, задържа определени водни количества за определено време. Наличието на такива обеми и територии позволява бавно и умерено покачване на водното ниво, предотвратявайки високи вълни и допринася за самопочистването на водите. Планове за управление на риска от наводнения могат също така да включват насърчаване на практики на устойчиво, земеползване подобряване на задържането на води, както и контролираното наводняване на определени райони в случай на наводнение. Планове за управление на риска от наводнения вземат предвид съответните аспекти, като разходи и ползи, обхват и път на разпространение на наводненията и районите, които имат потенциал да задържат наводняващи води, като естествените заливни равнини и земеделски територии и земеползването.

Необходимо е да се улови поройното водно течение, в териториите с висока надморска височина и да се забави преминаването му надолу, което е в полза на разположените в по-ниските части населени места. Основният замисъл е, че дърветата, подлеса и мъртвата дървесина увеличават хидравличната "неравност" на наводнявания район, забавяйки преминаването на поройните потоци. Крайният ефект е да се забави и намали максималното ниво на поройното, наводняващо течение

За това трябва да се обръща все повече внимание на т.нар. екосистемни услуги на горите. За да се онагледят значимостта на екофункциите на гората, може да я сравни с ролята на дунапренова гъба, която поема водата, когато тя идва в повече и я отпуска бавно и полека, запазвайки територията около себе си и осигурявайки ни и питейна вода. Също така се възпрепятства и образуването на така наречената „висока вълна“. Спешно нещо е да се увеличи площта на защитните гори, които предпазват големи територии особено при поройни водосбори. Интегрирано управление на гори и води е жизнено необходимо. "Трябва институциите да се съберат и да говорят какво трябва да направят заедно" да не се унищожават горите, които имат способността да задържат водите.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Крайречните гори са сред най-богатите на биоразнообразие естествени местообитания за редица видове. Освен дом на стотици видове растения и животни, те са изключително важни за предпазването от наводнения и свлачища, като в същото време естествено пречистват водата в реката. Също така при поройни дъждове, високите води могат да се разливат в крайречните гори и така да забавят своята разрушителна скорост.

Благодарение на крайречните гори, част от водата отново се връща в реките. Те задържат придошлите води на реките и не им позволяват да излязат от речните корита, за да предизвикат наводнение. Изсичането на крайречните гори ще засили наводненията.

По своя облик и изключително богат животински и растителен свят заливните гори в България напомнят на екваториалните джунгли. В миналото заливните гори са били широко разпространени в България. Днес те са запазени частично само по дунавските острови, реките Камчия, Ропотамо, Тунджа и островите на река Марица. По реките Искър, Вит, Осъм, Янтра и Струма те са напълно унищожени.

5. Приоритет 4: Подобряване на подготвеността и реакциите на населението

Действие 4.1. Повишаване на подготвеността на населението за наводнения

Хората трябва да са подготвени и да реагират правилно в случай на наводнения, но те трябва и да свикнат с предизвикателствата на природата и да действат за самозащита. Изменената ситуация изисква нов подход и за целта трябва да се предвидят действия.

Хората трябва да осъзнаят и да приемат риска, а тези които са избрали да живеят при повишен риск - да действат за своята защита и да носят последствията.

От съществено значение е осъзнаването от обществото на факта, че наводненията са част от природата. Трябва да сме наясно със съществуването на този риск, което означава той да бъде признат, да имаме представа за него и да бъде правилно отчитан при предприемането на каквито и да било действия. Ако няма правилна представа за опасността, то и решенията които ще се вземат няма да бъдат ефективни. Това познание може да бъде придобито с помощта на информираност и обучения.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Действие 4.2. *Подобряване на реакциите на населението при наводнения*

Изследванията показват, че опасността от наводнения се увеличава, като едни от основните причини са изменението на климата, интензивното социално-икономическо развитие, урбанизацията. Нанесените щети от наводнения през последните години са показател, че обществото не е достатъчно подготвено да се противопостави на този нарастващ риск.

От съществено значение е осъзнаването от обществото на факта, че наводненията са част от природата. Трябва да сме наясно със съществуването на този риск, което означава той да бъде признат, да имаме представа за него и да бъде правилно отчитан при предприемането на каквито и да било действия. Ако нямаме правилна представа за опасността, то и решенията които вземаме няма да бъдат ефективни. Това познание може да бъде придобито с информиране и обучения.

Познаването на опасността, вкл. всичките ѝ важни параметри като типа на наводненията, вероятността, интензивността (размери, скорост на вълната) и разпространение на въздействието, е необходимо условие което трябва да бъде предадено убедително на населението и институции.

За намаляване на вредното въздействие на наводненията са необходими взаимни действия на засегнатата общественост и властите. Навременните предупреждения и прогнози са важен елемент за адекватното поведение на гражданите при бедствие. За осигуряването на съвместни действия между общественост и власти е необходимо създаването на платформа за информиране и участие на обществеността при вземането на решения.

Обществеността трябва да бъде информирана от компетентните органи, че наводненията са естествен компонент на речният хидроложки режим. Да се повиши съзнанието за необходимостта от ограничения на дейности от икономически характер в рисковите зони. Информацията за ограниченията относно строителството в такива зони трябва да е леснодостъпна. Информацията за оценката на риска трябва да бъде поднесена в разбираем вид.

Обществеността трябва да бъде насърчавана да предприема индивидуални мерки за защита и да бъде информирана как да действа при бедствена ситуация. Това изисква прогнозната и друга информация да бъдат леснодостъпни, както и медийното им разпространение.

Всички предвидени мерки за превенция и защита от наводнения трябва да бъдат събрани в подробен план за действие. Тези планове трябва да са няколкогодишни.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Участието на обществеността е от голямо значение за успешното прилагане на тези планове.

Необходимо е властите да осигурят достъпно информирание относно превенцията и защитата от наводнения. Информацията трябва да бъде разпространявана активно и навременно, а не само при поискване.

6. Приоритет 5: Подобряване на административния капацитет за УРН

Действие 5.1. Създаване на съвременна нормативната уредба за устройствено планиране на териториите и УРН

Предвид променената ситуация и предизвикателствата на природата, трябва да бъдат преразгледани и променени законовите и подзаконовите документи за устройственото планиране, строителството, превантивната и оперативната защита и други дейности имащи отношение към наводненията.

Намаляването на риска от наводнения следва да се основава на интегриран подход на всички нива на управление в съответствие с вече съществуващите законодателни актове в различните сектори. За това, както и за постигане на дълготрайна устойчивост на обществото при наводнения, е необходим основен преглед на действащото нормативни документи, подобряване на механизмите за намаляване на риска от наводнения, промени в съществуващи или приемането на нови нормативни актове в областта на планирането и действията за намаляване на последиците от наводнения.

Наложително е да се извърши преглед и да се направят промени в съответните сектори за намаляване на риска от наводнения чрез ясно дефиниране на структурата и взаимовръзките на органите за управление в условията на бедствия.

На първо място, трябва да се преразгледат нормите за устройствено планиране с рисковите за заливане райони и строителните норми в тази връзка.

Колкото и добри нови документи да бъдат изготвени, слабото място е тяхното прилагане по места - трябва да има конкретни действия в тази посока.

В Националната програма за развитие на България 2020 (приета с Решение на МС № 1057/20.12.2012 г., в сила до края на 2020 г.) има приоритети за Усъвършенстване и интегриране на националната система за планиране и управление на регионалното

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

развитие и системата за пространствено планиране и за Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите, адаптиране към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси. Те са подкрепени от мерки, насочени към подобряване и усъвършенстване на законодателната рамка в областта на регионалното и устройственото планиране.

Постигане на устойчиво развитие на районите и общините в страната за подобряване на техническата инфраструктура във водния сектор, предотвратяване на негативните последици от изменението на климата, опазване, поддържане и възстановяване на биологичното равновесие. Целите на подприоритета ще бъдат постигнати като се насочат дейностите към подобряване на качеството на водоснабдителните услуги, изграждане и модернизирание на канализационната система за населени места. Специално внимание се отделя на превенцията на риска от наводнения, бедствия и аварии на територията на регионите и създаване на национална система за ранно предупреждение и оповестяване на регионално и местно ниво с цел своевременно информиране и повишаване ефективността на защита на населението при бедствия и аварии.

Действие 5.2. Осигуряване на оперативна информация за УРН

Намаляването на риска от наводнения и насърчаване културата на устойчивост се извършва не само чрез информиране за опасностите, физическия, социалния и икономическия риск, но и чрез ефективното използване на системите за мониторинг, и на тази база прогнози, ранно предупреждение и оповестяване.

Важна стъпка за това е осигуряване на поддръжка в оперативен режим на системите и особено на НИМХ - БАН за прогноза, мониторинг и ранни предупреждения за опасни явления от хидрометеорологичен произход, както и подобряване на процеса за събиране, обработка и обмен на данни за намаляване на риска от наводнения.

Привличането на научния потенциал при прогнозиране и за предотвратяване или намаляване на последствията от бедствия и подготовката на населението ще доведе до подобряване на диалога и сътрудничеството между научните общности и специалистите, работещи в сферата на оценката, управлението и намаляването на риска от бедствия.

Планира се да се изгради Национален център за управление на водите и предупреждение при наводнения и засушаване. Центърът ще предоставя информация в реално време за състоянието на повърхностните води в цялата страна – метеорологичните прогнози на НИМХ, информация от системата за мониторинг на

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

водното ниво на хидрометрични станции на реките и водното ниво на язовирите.

Централизираното събиране, обработване и анализ на информацията ще позволи взимане на ефективни решения за управление и правилно разпределение на задачите между всички участващи в управлението и експлоатацията държавни структури – МОСВ, БД, НИМХ, Предприятие „Язовири и каскади“, ЦДУ, „Напоителни системи“ ЕАД, Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав“.

Действие 5.3. Повишаване на квалификацията на персонала, ангажиран с УРН

Институционален капацитет. Като се има предвид измененията на климата и големите щети, които предизвикват наводненията, трябва да има адекватни действия за повишаване на институционалния капацитет на компетентните институции, за техническо обезпечаване и за финансово осигуряване на дейностите - на първо място за превенция.

Развитие на институционален капацитет за определяне и прилагане на действията по намаляване на риска от наводнения във всички критични сектори. Намаляването на риска от наводнения изисква солидна институционална база, която следва да бъде засилена чрез изграждане на капацитет, добро управление, насърчаване на подходящи политики, улесняване на информационния поток и приемане на ефективни механизми за координация.

Доказана от практиката е че най-ефективни са действията на ниво речен басейн или подбасейн на национално и трансгранично ниво. На този принцип трябва да се действа за мониторинга на водите, за изграждане на системи за ранно предупреждение, за укрепване на компетентните администрации и т.н. Необходимо е да се осъзнае важността и спецификата на местното самоуправление, децентрализирането на отговорностите и ресурсите за намаляване на риска от наводнения до съответните компетентни органи на басейново и местно ниво.

Техническо обезпечаване. Поради краткото време за реакция (особено при поройни наводнения), ранното предупреждение трябва да се основава на информация в реално време от мрежата от автоматични уреди за измерване на дъжд комбинирана с количествени данни за валежите от радари. Системата за предупреждение за наводнения трябва да е децентрализирана и в състояние да подава предупреждения на местно ниво които биха се забавили ако първо трябва да бъдат обработени на централно ниво.

Разпространението на информация е специфична дейност, която изисква значителен опит при местни условия. Информиранието трябва да става в съответствие с

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

отработените национални подходи, използвайки ефективни информационни технологии.

Научно-приложни разработки. Системите за прогнози и ранно предупреждение са предпоставка за успешно намаляване на щетите от наводнения. Ефективността им зависи от нивото на подготовка и коректно разчитане на данните. Отговорните институции трябва да предоставят навременно и надеждно предупреждение и прогнози.

Специална подготовка за спешни спасителни мерки и мерки за сигурност трябва да бъде планирана и изпълнявана на всички нива, вкл. и обществеността, чрез поддържането на поток от базисна информация и редовни учебни и тренировъчни действия.

Традиционните и новаторските технологии трябва да съществуват в хармония по ефективен начин и да бъдат използвани за взаимна проверка и сравняване на данните.

Действие 5.4. Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн

Принципът на солидарността е основен – действията за защита в една част на басейна не трябва да влошават условията в друга.

Опитът сочи, че мерки срещу наводненията, предприети на локално ниво могат да имат отрицателен ефект надолу и нагоре по течението. Важно е да се отчита влиянието върху целия речен басейн. При трансграничните реки е необходимо международно сътрудничество. Такова сътрудничество вече съществува за няколко речни басейна в Европа.

Разработването на програма за действие при наводнения за целия речен басейн и подобни подбасейнови планове за действие трябва да се основават на интегриран подход като се има основно предвид изискванията на Рамковата Директива за водите и 11-те свързани с нея Директиви, както и плановете за управление на речните басейни и програмите от мерки към тях отново в синхрон с Рамковата директива за водите.

Транснационалните усилия трябва да се подобрят, за да се възстановят естествено заливаемите при наводнения зони в реките, за да активира капацитета на естествените влажни зони и заливните равнини за да задържат водата, облекчават въздействията от наводненията и ограничават негативните последици като замърсяване.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.”

Решения за
по-добър живот

Реките и морето не признават национални граници. Опитът е показал, че местните мерки за защита от наводнения може да имат отрицателни последици както надолу по течението така и директно срещу течението. Следователно, тези ефекти трябва да бъдат оценени. Когато тези ефекти пресичат националните граници, трансграничното съгласуване е задължително. Поради това е важно да се вземе предвид цялата засегната от въздействието площ.

В допълнение към програмата за действие, обхващаща един водосбор, в конкретните планове за действие при наводнения за подбасейните и притоците, ще бъде необходимо да се отразяват изискванията за целия басейн. Програмата покрива целия басейн, както и планове за подбасейните трябва да следват тези основни принципи и подходи и се допълват взаимно едни други.

Има голяма необходимост от укрепване на сътрудничеството, разбиране и приемане на подходите, споделяне на опит, обмен на информация, за да сме подготвени за решаване на общ проблем на различни нива в рамките на национален басейн и сред международните речни басейни. Ето защо, на натрупания опит на ниво под-басейни и притоци следва да се обменян редовно.

Необходимо е насърчаването на мерки за защита от наводнения за целия водосбор на речният басейн, надхвърляйки регионални и национални граници. Това може да се постигне чрез съвместни действия на отговорните институции по регионално планиране, транспорт, развитие на населените зони, речен контрол, хидрология и метеорология.

Действие 5.5. Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции при наводнения

Това означава проактивна дейност на всички нива на управление и координация между отговорните институции. Подчертава се и важноста на координацията и взаимодействието и в международен план. Акцентира се и върху подготовката на специалистите за действие при наводнения. При възникване на наводнение е необходима бърза и адекватна реакция за справяне с последиците. На базата на конкретни примери на бедствени ситуации действията на различните държавни институции трябва да са ясно разписани и спазвани. Изрична е ролята на обучението за действие при наводнения.

Необходима е добра координация между всички структури, участващи в спасяването и преодоляването на последиците от наводнения. Всички участващи структури стриктно следва да изпълняват разпореденията на по-висшестоящите органи при действие при

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

кризи. Необходимо е спасителните екипи да бъдат добре екипирани и обучени. Следва да се създаде единна комуникационна система за УРН.

Трябва да бъдат подготвени качествени национални и местни аварийни планове за наводненията. Отговорните власти трябва да имат капацитет да реагират на бедствията в съответствие с тези аварийни планове.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“

Решения за
по-добър живот

Литература

Ministère de l'Ecologie, du Développement Durable et de l'Energie, 2014. Strategie nationale de gestion des risques d'inondation, Paris.

Европейски съюз
Кохезионен фонд

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007–2013 г.“**

Решения за
по-добър живот

Приложение 1